УДК 378.147:004.8:81'25
DOI https://doi.org/10.12958/3083-6514-2026-3-102-107

Полтавський Сергій Олександрович,
аспірант кафедри педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Лубни, Україна.
spoltavskyy@gmail.com
https://orcid.org/0009-0005-0087-1804

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Стрімкий розвиток цифрових технологій, глобалізаційні процеси та активне використання інформаційних ресурсів у професійній діяльності перекладачів зумовлюють суттєві зміни у системі їх професійної підготовки. Сучасний перекладач працює в умовах інформаційного суспільства, де перекладацька діяльність тісно пов'язана з використанням цифрових інструментів, спеціалізованих програмних засобів, електронних корпусів текстів, термінологічних баз та систем машинного перекладу. У зв'язку з цим одним із ключових завдань перекладацької освіти стає формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців, яка забезпечує здатність ефективно використовувати інформаційні ресурси та сучасні технології у професійній діяльності.

У сучасних умовах підготовка перекладачів потребує оновлення змісту та організації освітнього процесу, зокрема створення такого навчального середовища, яке б максимально наближало навчальну діяльність студентів до реальних умов професійної практики. Саме тому особливого значення набуває створення практико-орієнтованого навчального середовища, яке сприяє формуванню професійних умінь, розвитку аналітичного мислення та набуттю студентами досвіду роботи з сучасними перекладацькими технологіями.

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці перекладачів розглядається у працях українських і зарубіжних дослідників. Науковці звертають увагу на необхідність формування у студентів здатності ефективно використовувати цифрові ресурси у перекладацькій діяльності та підкреслюють значення технологічної підготовки майбутніх перекладачів. Зокрема, питання використання інформаційних технологій у перекладацькій освіті досліджували В. Ігнатенко (Ігнатенко, 2025), Р. Тарасенко (Тарасенко, 2015), О. Плахотнюк (Плахотнюк, 2018) та інші вчені. У їхніх працях обґрунтовується роль цифрових інструментів у професійній підготовці перекладачів, а також аналізуються можливості використання сучасних перекладацьких технологій у навчальному процесі.

Водночас у сучасних педагогічних дослідженнях значна увага приділяється проблемі створення практико-орієнтованого освітнього середовища як важливого чинника формування професійних компетентностей студентів. Дослідники підкреслюють, що ефективна професійна підготовка майбутніх фахівців передбачає поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, моделювання реальних професійних ситуацій та використання інтерактивних методів навчання. У контексті перекладацької освіти це означає організацію навчального процесу таким чином, щоб студенти мали можливість виконувати перекладацькі завдання, максимально наближені до реальної професійної діяльності перекладача.

Разом із тим аналіз наукових джерел свідчить, що проблема створення практико-орієнтованого навчального середовища як педагогічної умови формування інформаційно-комуніка-

ційної компетентності майбутніх перекладачів потребує подальшого дослідження (Амеліна, Тарасенко, 2017). Попри значну увагу до використання інформаційних технологій у перекладацькій освіті, питання педагогічного обґрунтування організації такого середовища, яке б забезпечувало системне формування інформаційно-комунікаційної компетентності студентів, ще не отримало достатнього висвітлення у науковій літературі.

Метою статті є обґрунтування практико-орієнтованого навчального середовища як педагогічної умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів, а також визначення практичних шляхів реалізації цієї умови у процесі їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Досягнення поставленої мети зумовило використання комплексу взаємопов'язаних методів дослідження. Теоретичний аналіз наукової літератури застосовувався для визначення сучасних підходів до формування професійних компетентностей майбутніх перекладачів та використання інформаційно-комунікаційних технологій у перекладацькій освіті. Метод узагальнення та систематизації наукових джерел дозволив визначити основні характеристики практико-орієнтованого навчального середовища та його роль у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності студентів. Порівняльний аналіз сприяв виявленню ефективних педагогічних підходів до організації практико-орієнтованого навчання у процесі підготовки перекладачів.

Крім того, у дослідженні було використано метод педагогічного моделювання, який дозволив визначити структуру практико-орієнтованого навчального середовища та окреслити можливі шляхи його реалізації у процесі фахової підготовки майбутніх перекладачів. Застосування методу педагогічного проєктування сприяло розробленню прикладів навчальних перекладацьких завдань, що моделюють реальні умови професійної діяльності перекладача та передбачають використання сучасних цифрових інструментів і ресурсів. Метод узагальнення педагогічного досвіду дозволив визначити ефективні форми організації навчальної діяльності студентів, зокрема реалізацію навчальних перекладацьких проєктів, використання кейс-методу, організацію командної роботи та застосування сучасних перекладацьких технологій у процесі навчання.

Практико-орієнтоване навчальне середовище у підготовці перекладачів можна розглядати як сукупність педагогічних умов, методів навчання, цифрових інструментів і організаційних форм освітнього процесу, які забезпечують активну професійно спрямовану діяльність студентів та сприяють формуванню їхніх професійних компетентностей. Таке середовище передбачає створення ситуацій, що моделюють реальні умови перекладацької діяльності, залучення студентів до виконання перекладацьких проєктів, використання сучасних перекладацьких технологій та організацію командної роботи (Сілютіна, Синьо, Познанський, 2022; Полтавський, 2025).

Одним із важливих елементів такого середовища є виконання студентами навчальних перекладацьких проєктів. У процесі реалізації таких проєктів студенти працюють з текстами різних жанрів і тематик, використовують цифрові перекладацькі інструменти, здійснюють аналіз і редагування перекладених текстів. Подібна діяльність сприяє формуванню навичок роботи з інформаційними ресурсами, розвитку аналітичного мислення та набуттю практичного досвіду перекладацької діяльності.

Важливу роль у практико-орієнтованому навчальному середовищі відіграє використання сучасних інформаційних технологій. Робота з перекладацькими програмними засобами, електронними словниками, термінологічними базами, системами машинного перекладу та іншими цифровими ресурсами дозволяє студентам набути досвіду використання технологій, які широко застосовуються у професійній діяльності перекладача. Це сприяє формуванню інформаційної культури майбутніх фахівців та розвитку їхньої інформаційно-комунікаційної компетентності (Горошкін, 2018; Башманівський, Вигівський, Мокотун, 2020).

Крім того, практико-орієнтоване навчальне середовище передбачає активну взаємодію студентів у процесі виконання спільних навчальних завдань. Командна робота, обговорення пере-

кладацьких рішень, аналіз різних варіантів перекладу та взаємне рецензування робіт сприяють розвитку комунікативних навичок студентів, формуванню вміння аргументувати власні перекладацькі рішення та критично оцінювати результати роботи.

Одним із ефективних способів реалізації практико-орієнтованого навчального середовища є організація навчальних перекладацьких проєктів, що моделюють реальні умови професійної діяльності перекладача (Притиченко, 2021). У межах таких проєктів студенти виконують комплексні перекладацькі завдання, які передбачають роботу з текстами різних жанрів і тематичних напрямів, використання цифрових перекладацьких інструментів та колективне обговорення результатів роботи. Наприклад, студентська група може отримувати завдання перекласти пакет матеріалів для умовної ІТ-компанії, що включає опис програмного продукту, інструкцію користувача та рекламний текст. У процесі виконання такого проєкту між студентами розподіляються функції, що відповідають реальній структурі перекладацької команди: один студент виконує первинний переклад тексту з використанням цифрових перекладацьких інструментів, інший здійснює постредагування машинного перекладу, третій відповідає за термінологічну узгодженість та роботу з глосаріями, а четвертий виконує фінальне редагування та підготовку тексту до презентації. Такий підхід сприяє формуванню у студентів досвіду професійної взаємодії та розуміння структури перекладацького процесу.

Важливою складовою практико-орієнтованого навчального середовища є також використання кейс-методу (Nguyen et al., 2025). У межах навчальних занять студентам пропонуються ситуації, що відображають типові проблеми перекладацької практики. Наприклад, студентам може бути запропоновано перекласти текст, який містить спеціалізовану термінологію та потребує адаптації до конкретної цільової аудиторії. При цьому студенти повинні самостійно визначити стратегію перекладу, обрати відповідні інформаційні ресурси та обґрунтувати свої перекладацькі рішення. У процесі обговорення результатів виконання завдання аналізуються різні варіанти перекладу, що сприяє розвитку аналітичного мислення студентів і формуванню навичок аргументації перекладацьких рішень.

Ще одним прикладом реалізації практико-орієнтованого навчального середовища є організація симуляції професійної комунікації у процесі виконання перекладацьких завдань (Tian, 2024). У межах таких навчальних ситуацій студенти не лише перекладають текст, а й взаємодіють із «замовником» перекладу. Наприклад, вони можуть отримувати додаткові інструкції щодо стилістичних вимог до перекладу, уточнювати значення окремих термінів або аргументувати власні перекладацькі рішення. Така діяльність сприяє розвитку комунікативних умінь студентів і формує їх готовність до професійної взаємодії у перекладацькій діяльності.

Ще одним ефективним способом реалізації практико-орієнтованого навчального середовища є організація роботи студентів із результатами автоматизованого перекладу (Pym, 2013). У межах навчальних занять студентам пропонуються тексти, попередньо перекладені за допомогою систем машинного перекладу. Завдання студентів полягає у здійсненні постредагування перекладеного тексту, виявленні та класифікації типових помилок автоматизованого перекладу, а також визначенні причин їх виникнення. Наприклад, під час роботи з науковими або технічними текстами студенти аналізують помилки у перекладі термінології, стилістичні неточності або порушення граматичної структури речень. Така діяльність сприяє формуванню навичок критичного аналізу перекладених текстів і дозволяє студентам усвідомити можливості та обмеження автоматизованих перекладацьких систем.

Практико-орієнтоване навчальне середовище реалізується також через організацію завдань із перекладацького редагування. У процесі виконання таких завдань студенти отримують тексти перекладу, виконані іншими учасниками навчальної групи, та здійснюють їх аналіз і редагування. Наприклад, студентам може бути запропоновано перевірити переклад рекламного тексту або публіцистичної статті, оцінити його відповідність змісту оригіналу, визначити сти-

лістичні недоліки та запропонувати власні варіанти перекладацьких рішень. У подальшому результати редагування обговорюються під час групової дискусії, що сприяє розвитку професійного мислення студентів та формуванню навичок аргументованого обґрунтування перекладацьких рішень.

Ефективним інструментом формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів є також виконання дослідницьких перекладацьких завдань. У межах таких завдань студенти аналізують переклад спеціалізованих текстів певної галузі, здійснюють пошук термінології у різних інформаційних джерелах, створюють власні глосарії та обґрунтовують вибір перекладацьких відповідників. Наприклад, під час перекладу текстів з галузі інформаційних технологій студенти можуть формувати електронний термінологічний словник, який містить українські та англійські відповідники термінів, їх визначення та приклади використання у контексті. Така діяльність сприяє розвитку навичок роботи з інформаційними ресурсами та формує здатність систематизувати професійну інформацію.

Таким чином, створення практико-орієнтованого навчального середовища є важливою педагогічною умовою формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів. Воно забезпечує поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, сприяє розвитку професійних умінь студентів та формує готовність до використання сучасних інформаційних технологій у перекладацькій діяльності.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням ефективних моделей організації практико-орієнтованого навчального середовища у перекладацькій освіті, а також із дослідженням впливу використання сучасних цифрових технологій на формування професійних компетентностей майбутніх перекладачів.

Список використаної літератури

1. Ігнатенко В. Д. Сучасні перекладацькі інформаційні технології : навч. посіб. Біла Церква : БНАУ, 2025. 139 с.

2. Тарасенко Р. О. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів для аграрної галузі: теорія і практика : монографія. Київ : Компринт, 2015. 394 с.

3. Плахотнюк Г. М. Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів у фаховій підготовці : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського, 2018. 314 с.

4. Амеліна С. М., Тарасенко Р. О. Підготовка перекладачів у зарубіжних університетах до застосування інформаційних технологій : монографія. Київ : Компринт, 2017. 256 с.

5. Сілютіна І. О., Синьо В. В., Познанський Р. В. Формування комунікативної компетенції майбутніх перекладачів. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22(2). С. 215–222. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.39

6. Полтавський С. Педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності у майбутніх перекладачів засобами технологій штучного інтелекту: теоретичний аналіз. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2025. № 2(23). С. 73–86. DOI: https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334900

7. Горошкін І. О. Перекладацька компетентність як індикатор сформованості мовної особистості майбутнього перекладача. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 158–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2018_3_25

8. Башманівський О., Вигівський В., Мокотун С. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі навчання перекладу. *Українська полоністика*. 2020. № 17. С. 86–93. DOI: https://doi.org/10.35433/2220-4555.17.2020.ped-1

9. Притиченко Г. Сучасні тенденції у перекладознавстві та їх вплив на роботу перекладача. *Молодий вчений*. 2021. № 12(100). С. 222–225. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-12-100-45

10. Nguyen T. N. N., Tran T. T., Nguyen N. H. A., Lam H. P., Nguyen H. M. S., Tran N. A. T. The benefits and challenges of AI translation tools in translation education at the tertiary level: A systematic review. *International Journal of TESOL & Education*. 2025. Vol. 5, No. 2. P. 132–148. DOI: https://doi.org/10.54855/ijte.25527

11. Tian X. Personalized translator training in the era of digital technologies and artificial intelligence. *Heliyon*. 2024. Vol. 10. Art. no. e39354. DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39354

12. Pym A. Translation skill-sets in a machine-translation age. *Meta: Journal des traducteurs*. 2013. Vol. 58. P. 487–503. DOI: https://doi.org/10.7202/1025047ar

References

1. Ihnatenko, V. D. (2025). Suchasni perekladatski informatsiini tekhnolohiyi [Modern translation information technologies]. Bila Tserkva: BNAU [in Ukrainian].

2. Tarasenko, R. O. (2015). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv dlia ahrarnoi haluzi: Teoriia i praktyka [Formation of information competence of future translators for the agricultural sector: Theory and practice]. Kyiv: Komprynt [in Ukrainian].

3. Plakhotniuk, H. M. (2018). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv u fakhovii pidhotovtsi [Formation of information competence of future translators in professional training]. *Candidate's thesis.* Vinnytsia: Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University [in Ukrainian].

4. Amelina, S. M., & Tarasenko, R. O. (2017). Pidhotovka perekladachiv u zarubizhnykh universytetakh do zastosuvannia informatsiinykh tekhnolohii [Training of translators in foreign universities for the use of information technologies]. Kyiv: Komprynt [in Ukrainian].

5. Siliutina, I. O., Syno, V. V., & Poznanskyi, R. V. (2022). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii maibutnikh perekladachiv [Formation of communicative competence of future translators]. Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian Philological Studies*, 22*(2), 215–222. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.39

6. Poltavskyi, S. (2025). Pedahohichni umovy formuvannia informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti u maibutnikh perekladachiv zasobamy tekhnolohii shtuchnoho intelektu: Teoretychnyi analiz [Pedagogical conditions for the formation of information and communication competence of future translators by means of artificial intelligence technologies: Theoretical analysis]. Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*, 2*(23), 73–86. DOI: https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334900 [in Ukrainian].

7. Horoshkin, I. O. (2018). Perekladatska kompetentnist yak indykator sformovanosti movnoi osobystosti maibutnoho perekladacha [Translation competence as an indicator of the formation of the linguistic personality of a future translator]. Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, (3),* 158–168. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2018_3_25 [in Ukrainian].

8. Bashmanivskyi, O., Vyhivskyi, V., & Mokotun, S. (2020). Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u protsesi navchannia perekladu [The use of modern information technologies in translation training]. Ukrainska polonistyka – Ukrainian Polonistics*, (17),* 86–93. DOI: https://doi.org/10.35433/2220-4555.17.2020.ped-1 [in Ukrainian].

9. Prytychenko, H. (2021). Suchasni tendentsii u perekladoznavstvi ta yikh vplyv na robotu perekladacha [Modern trends in translation studies and their impact on the translator's work]. Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 12*(100), 222–225. DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-12-100-45 [in Ukrainian].

10. Nguyen, T. N. N., Tran, T. T., Nguyen, N. H. A., Lam, H. P., Nguyen, H. M. S., & Tran, N. A. T. (2025). The benefits and challenges of AI translation tools in translation education at the

tertiary level: A systematic review. *International Journal of TESOL & Education, 5*(2), 132–148. DOI: https://doi.org/10.54855/ijte.25527

11. Tian, X. (2024). Personalized translator training in the era of digital technologies and artificial intelligence. *Heliyon, (10),* e39354. DOI: https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e39354

12. Pym, A. (2013). Translation skill-sets in a machine-translation age. *Meta: Journal des traducteurs, (58),* 487–503. DOI: https://doi.org/10.7202/1025047ar

Полтавський С. О. Практико-орієнтоване навчальне середовище як педагогічна умова формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів

У статті розглядається практико-орієнтоване навчальне середовище як важлива педагогічна умова формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх перекладачів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій і розширенням використання інформаційних ресурсів у перекладацькій діяльності, що потребує підготовки фахівців, здатних ефективно працювати з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями та цифровими перекладацькими інструментами. Проаналізовано наукові підходи до організації практико-орієнтованого навчання у професійній підготовці перекладачів та визначено його роль у розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності студентів. Обґрунтовано сутність практико-орієнтованого навчального середовища як сукупності педагогічних умов, форм організації навчальної діяльності та цифрових ресурсів, що забезпечують активну професійно спрямовану діяльність студентів. У статті визначено практичні шляхи реалізації цієї педагогічної умови. Доведено, що створення практико-орієнтованого навчального середовища сприяє підвищенню ефективності професійної підготовки перекладачів та формує готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах цифровізації перекладацької галузі.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, практико-орієнтоване навчання, цифрові технології, перекладацька освіта.

Poltavskyi S. O. Practice-oriented educational environment as a pedagogical condition for the formation of information and communication competence of future translators

The article considers a practice-oriented educational environment as an important pedagogical condition for the formation of information and communication competence of future translators in the process of professional training in higher education institutions. The relevance of the study is determined by the rapid development of digital technologies and the expansion of the use of information resources in translation activities, which requires the training of specialists capable of working efficiently with modern information and communication technologies and digital translation tools. Scientific approaches to the organization of practice-oriented education in the professional training of translators are analyzed, and its role in the development of students' information and communication competence is determined. The essence of a practice-oriented educational environment as a set of pedagogical conditions, forms of organization of educational activities, and digital resources that ensure active professionally oriented activities of students is substantiated. The article identifies practical ways to implement this pedagogical condition. It has been proven that the creation of a practice-oriented educational environment contributes to improving the efficiency of professional training of translators and prepares future specialists for professional activity in the context of the digitalization of the translation industry.

Key words: information and communication competence, practice-oriented education, digital technologies, translation studies.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 19.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.09.2026